2532 - İslam’da Tuvalet Âdâbı

Soru

Anladığım kadarıyla İslam’da hayaya dair kurallar gereği erkekler, idrar yaparken oturması veya eğilmesini tercih etmelerini emredilir. Adap gereği pisuvar kullanılmaması mı gerekir? Çünkü bu, Müslüman kimsenin edep ve ahlakına daha çok uygun olabileceğini düşünüyorum.

Bildiğim kadarıyla Müslüman kadınlar için adet ve haya kuralları oldukça katıdır ve Batılı kadınlara kıyasla daha fazla korunmaktadır. Bu nedenle, Müslüman kadınlara büyük saygı duyuyorum. Müslümanları eleştirmeyi sevmem, sorunuzu sormamdaki niyetimin tam tersine, sadece Müslüman toplumun adetlerini ve davranışlarını anlamak istediğimden kaynaklandığını belirtmek istiyorum.

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Kıymetli kardeşim öncelikle, Müslümanların hassasiyetlerini önemseyip zarar vermekten kaçınmak için gösterdiğiniz özen için sizlere teşekkür etmek isterim. Talebiniz üzerine cevabı detaylandırmak ve daha fazla bilgi vermekten memnuniyet duyarım. Belki de bu, sizi büyük bir hayır kapısına yönlendirecektir.

İslam’ın kutsal şeriatının yüceliği gereği; küçük de olsa her türlü iyiliği emretmiştir ve ona yönlendirmiştir. Bununla beraber küçük de olsa her türlü kötülüklerden sakındırmıştır. Bu yönleriyle İslam, her bakımdan mükemmel bir dindir. Bu durum, Müslüman olmayanların hayretlerini ve bu dine olan hayranlıklarını dahi uyandırmıştır. Hatta müşriklerden biri Selman-ı Farisiye (radiyallahu anh)’a Nebi’niz size her şeyi, hatta tuvalet için oturmayı bile öğretti değil mi?. Selman (radiyallahu anh) şöyle dedi:

−Evet, bizi büyük ve küçük abdest bozarken kıbleye karşı durmaktan, sağ ellerimizle istinca/temizlik yapmaktan üç taştan daha az taşla temizlenmekten, tezek veya kemikle

temizlenmekten de men etti!” (Tirmizi 16 . Müslim’in sahihinde de zikredilmiştir.)

Ayrıca tuvalet ihtiyacını giderirken uyulması gereken birçok adap ve ahlak kuralları İslam şeriatında açıklanmıştır. Örneğin:

1)Tuvalet ihtiyacı giderirken kıbleye ön veya arkayı dönmemek. Çünkü namaz kıbleye yönelerek kılınır. Müslümanlar için kıble, İbrahim (aleyhisselam)’ın Allah’ın emriyle Mekke’de inşa ettiği Kâbe’dir. Bu nedenle, tuvalet ihtiyacını giderirken kıbleye yönelmemek saygı ve Allah’ın şiarlarına tâzim açısından önemlidir. Nebi(sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: “Biriniz tuvalet ihtiyacı için oturduğu zaman, kıbleye önünü dönmesin, ona arkasını da dönmesin!” Müslim (389)

2) idrar yaparken sağ el ile tenasül uzuvlarına dokunmamak. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: Sizden biriniz idrarını yaptığı zaman sağ eliyle zekerini (cinsel organını) tutmasın ve sağ eliyle de temizlenmesin!.” (Buhari 150)

3) necaseti temizlerken sağ eli kullanmamak, bilakis bunun için sol eli kullanmak. Buna delil olarak ise az evvel zikredilen hadis delildir: “Sizden biriniz ihtiyacını giderirken sağ eliyle de temizlenmesin!” (Buhari 5199)

Peygamberimiz (s.a.v.)’in eşi Hz. Hafsa (r.anha) şöyle dedi: “Peygamber (s.a.v.); yemeği, içmeyi, giyimi, abdesti, alıp vermeyi gibi şeyler için sağ elini kullanırdı. Diğer işler için sol elini kullanırdı.” Bunu İmam Ahmed el-Câmi’in Sahihin’de (4912.hadis) rivayet etmiştir. Aynı şekilde Ebu Hureyre’den şu şekilde bir rivayette edilmiştir: Sizden bir kimse temizlenmek istediği vakit sağ eliyle temizlenmesin, sol eliyle temizlensin.’ Bu rivayet İbn Mâce’nin Sünen’inde (308. Hadis) yer almakta, Sahih el-Câmi’ (322. Hadis) içinde de bulunmaktadır.

4)Sünnete göre, kişinin ihtiyacını oturarak gidermesi tavsiye edilir ve bu sırada yere yaklaşması önerilir. Bu, sıçrama veya vücudunun ve giysilerinin kirlenmesinden korunmak içindir. Eğer idrarın kendine sıçramasından emin olursa ayakta da ihtiyacını giderebilir.

5)İnsanların görmeyeceği gizli yerlerde ihtiyacını gidermesi. Çünkü Peygamberimiz (s.a.v.), ihtiyaçlarını giderirken insanların gözlerinden uzakta olmayı tercih ederdi. İhtiyacını gidermek için

en fazla tercih ettiği yerler arasında insanların görmeyeceği yüksek yerler, hurma ağaçlarının gövdeleri, boş araziler vb mekanlardı. Bu, Müslim'in Sahih'inde 517 nolu hadiste geçmektedir. Bir kişi, açık alanda iken ihtiyacını gidermek istediğinde ve kendisini örtecek bir şey bulamadığında, etrafındaki insanlardan uzaklaşmalıdır. Bu, Muğire bin Şu'be'nin rivayet ettiği bir hadistir. Muğire bin Şu'be şöyle dedi: "Bir seyahatte Peygamber (s.a.v.) ile birlikteydim. Peygamber (s.a.v.) ihtiyacını gidermek için uzaklaştı." Bu rivayet ayrıca Tirmizi'nin Sünen'inde 20. Hadis olarak geçer ve Tirmizi bunu "Hasen Sahih" olarak sınıflandırmıştır. Abdullah İbn Ebi Kureyde ise şöyle dedi: "Peygamber (s.a.v.) ile birlikte tuvalete çıktım ve ihtiyacını gidermek istediğinde uzaklaşırdı." Bu rivayet de Nesaî'nin Sünen'inde 16. Hadis olarak ve Sahih el-Câmi'inde 4651. Hadis olarak geçmektedir.

6)Kişi, ihtiyacını giderirken yere yaklaşmadan avret mahallini açığa çıkarmamalıdır; çünkü bu, daha fazla korunmayı sağlar. Zikrettiklerimize Enes'in rivayet ettiği bir hadis delildir: Enes (r.a.) şöyle dedi: "Peygamber (s.a.v.), ihtiyacını gidermek istediğinde, elbiselerini yere yaklaşana kadar indirmezdi." Bu rivayet Tirmizi'nin Sünen'inde 14. Hadis olarak ve Sahih ae-Câmi'inde 4652. Hadis olarak geçmektedir.

Tuvaletlerde ise, kapının kapatılması ve dışarıdaki gözlerden gizlenmesi gerektiği unutulmamalıdır. Bu noktadan hareketle, insanların Batı ülkeleri ve diğer yerlerde açık alanlarda tuvalet ihtiyaçlarını açıkta ve ayakta gidermeleri nezaket, haya ve ahlaki kurallara aykırı olduğu anlaşılmaktadır. Oysa yüce Allah avreti iki bacak arasında yaratmış ve örtünmeyi emretmiştir. Aklı başında olan her insan başka kişilerin önünde ihtiyacını gidermesi bunun fıtrata aykırı olduğun bilir.

Ayrıca, tuvaletlerin bu şekilde açık ve alçak yapılması yanlıştır. Çünkü bunu kullananlar birbirlerini görmektedirler. Maalesef bununla da bazı hayvanların tuvalet alışkanlıklarından bile geri kalmaktadırlar, çünkü bazı hayvanlar tuvalet ihtiyacını giderirken gizlendikleri bilinmektedir.

7) Müslümanlar arasında, tuvalete girdiklerinde ve çıktıklarında belirli dualaların okunması da İslami âdâbın bir parçasıdır. Bu dualar, durum ve mekana tamamen uygun bir şekilde seçilmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) bize, tuvalete girdiğimizde şu duasını okumamızı öğretmiştir: "Bismillah, Allahım! Erkek ve dişi şeytanlardan sana sığınırım." Tuvaletten çıkarken ise, "Allahım sen bizleri

bağışla, senden af diliyoruz” söylemeliyiz.

8) İhtiyaç giderdikten sonra necaseti temizlemeye özen göstermek, Peygamberimiz (s.a.v.)’in idrardan sakındırarak şöyle demiştir: “Kabir azabının en büyük sebebi, idrardır.” (İbn Mâce 342) Bu hadis Sahih el-Câmi’inde 1202 numarada yer almaktadır. İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: “Peygamber (s.a.v.), iki kabrin yanından geçti ve şöyle dedi: ‘Onlar azap çekiyorlar, oysa bu ikisi büyük günah işlememişlerdi. Bunun sebebi ise biri tuvalet ihtiyacını giderirken idrarın kendisine sıçramasından kaçınmazdı, diğeri ise dedikodu yapmayı alışkanlık haline getirmişti.” (Buhari 5592)

9)Bu hadislerden anlaşıldığına göre, necasetin yıkanması veya silinmesi üç defa veya üç üstü tek sayıda yapılabilir ki bu, temizlenme ihtiyacına bağlıdır. Hz. Aişe’den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v.) tuvaletten sonra kendini üç defa yıkar, İbn Ömer de bunu yaptıklarını ve bunun şifa ve temizlik olduğunu söylemiştir (İbn Mâce, Sahih el-Câmi’ 4993). Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v.) şöyle dedi: Biriniz tuvalet ihtiyacı sonrası temizlik yaptığında bunu tekli sayılarla yapsın” (Ahmed, Sahih el-Câmi’ 375).

10) Taharet/temizlik) için kemik ve hayvan dışkısı gibi necis maddelerin kullanılması yasaklanmıştır. Bunların yerine, tuvalet ihtiyacını giderirken kağıt mendil, taş gibi temiz malzemeler kullanılır. Ebu Hureyre’nin (r.a.) rivayetine göre, Peygamber (s.a.v.) istinca yaparken ona taşları getirmesini söylemiş ve kemik ile hayvan dışkısının kullanılmamasını özellikle belirtmiştir. Ebu Hureyre, Peygamber’in talimatına uyarak taşları getirmiş ve bunlarla istinca/taharet için kullanmasını sağlamıştır. Daha sonra Ebu Hureyre, kemik ve hayvan dışkısını neden temizlik için uygun olmadığını sormuştur. Rasulullah, bunların cinlerin yiyecekleri olduğunu ifade etmiştir.” (Buhari, Sahih 3571)

11)Peygamber (s.a.v.)’in şu hadisi, insanların durgun suya idrar yapmamalarını yasakladığını belirtmektedir: “Câbir (r.a.)’dan rivayetle Rasûlullah (s.a.v.), durgun suya idrar yapmayı yasakladı.” (Müslim, Sahih 423) Bu yasak, suyun kirlenmesini ve kullanıcılarına zarar vermesini önlemek içindir.

12)Peygamber (s.a.v.)’in şu hadisi, insanların yollarında veya gölgelerinde idrar yapmamalarını ve

böylece başkalarına zarar vermemelerini öğütlemektedir: “Ebu Hureyre’den (r.a.) rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: ‘İki lanetli şeyden sakının.’ Sahabîler, ‘Ey Allah’ın Resulü, nedir bu iki lanetli şey?’ diye sordular. Peygamber (s.a.v.) şöyle cevap verdi: ‘İnsanların yollarında veya gölgelerinde idrar yapmaktır.” (Ebu Davud, Sünen 23; İbn Mace, Sahih el-Cami’ 110)

13) Tuvalet ihtiyacını gideren kişiye selam vermemek ve selam veren kişiye de cevap vermemek. Câbir ibn Abdullah (r.a.)’den rivayet edildiğine göre, bir adam Peygamber (s.a.v.) idrarını yaparken yanından biri geçmiş ve ona selam vermiş, bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) ona şöyle buyurmuştur: “Beni böyle bir durumda görünce bana selam verme. Eğer böyle yaparsan selamını almam.” (İbn Mace, Sahih el-Câmi’ 575) Bu hadis, Allah’ın adının tuvalet gibi müstehcen yerlerde anılmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ayrıca, genel olarak alimlerin çoğunluğu, ihtiyaç olmadığı sürece tuvalette konuşmayı mekruh görmektedirler. İslam şeriatı, günlük yaşamdaki bu gibi durumlarla ilgili ahlaki prensipleri ve hükümleri detaylı bir şekilde açıklamıştır. Bu, İslam’ın mükemmel ve güzel oluşunu kanıtlar ve onun takip edilmesinin gerekliliğini ortaya koyar. Allah’tan bize ve size her türlü hayır için başarı ve doğru yola rehberlik etmesini dileriz. Allah’ın peygamberi Muhammed’e salat ve selam olsun.

En iyisini Allah bilir.